

Surovinový útes 2030

Jak odstavení uhelných elektráren může zkomplikovat výstavbu Dukovan, dálnic i bytů – a co s tím může udělat redeponizace vedlejších energetických produktů

Vláda schválila hospodářskou strategii, která slibuje 50 000 bytů ročně, výstavbu jaderných bloků v Dukovanech a dostavbu dálniční sítě. Jenže existuje skrytý problém, který nikdo dosud nepojmenoval: přesně v době, kdy poptávka po klíčových stavebních surovinách poroste, jejich domácí produkce propadne o 90 procent.

Česká republika v roce 2025 spotřebovala přibližně dva miliony tun certifikovaného produktu jako je úletový popílek na výrobu cementu a betonu. Dalších více než milion tun energosádrovce odebraly závody Rigips v Mělníku a Knauf v Počeradech. Vše pochází z uhelných elektráren – a to je právě ten problém.

Elektrárny Počerady, Chvaletice, Ledvice, Tušimice a Pruněřov budou v následujících letech postupně odstaveny. Výsledek: produkce popílku klesne z loňských 4,0 milionu tun na přibližně 400 000 tun v roce 2030. To je propad o 90 procent. U energosádrovce bude situace velmi podobná – propad z více než 1,0 mil tun na pouhých 100 000 tun. A velká část zbývající produkce VEP může být navíc spotřebována přímo na rekultivace elektrárenských odkališť, takže pro stavební průmysl může reálně zůstat skoro nic.

Propad produkce popílku o 90 % přijde přesně v roce, kdy mají začít stavět Dukovany a dálnice. Bez certifikovaného popílku nevznikne kvalitní jaderný beton.

Beton pro jaderky bez popílku možná nevznikne

Výstavba dvou bloků jaderné elektrárny Dukovany, jejíž zahájení vládní strategie plánuje do roku 2029, je největší průmyslová stavba v České republice za posledních třicet let. Reaktorové budovy, základové desky a masivní stěnové konstrukce vyžadují beton třídy C30/37 a vyšší – a tento beton ze své podstaty potřebuje certifikovaný popílek jako náhradu části cementu. Důvod je technický: mimo jiné popílek snižuje hydratační teplo v masivních betonech, čímž zabráňuje tvorbě trhlin. Norma ČSN EN 450-1 tento požadavek jednoznačně definuje.

Jen pro výstavbu dvou dukovanských bloků bude potřeba odhadovaných 150 000 až 200 000 tun certifikovaného popílku. Jenže dostupná nabídka pro celý český průmysl po roce 2030 bude pravděpodobně nižší než 200 000 tun celkem. Výsledkem může být přímý střet Dukovan, výrobců betonu, silničářů a dalších odběratelů o zbývající zásoby.

Popílek: 4,0 mil. t → 400 000 t (-90 %) **EGS: 900 000 t → 100 000 t (-89 %)**

Prognóza poklesu produkce VEP z českých uhelných elektráren do roku 2030

Rigips a Knauf ztratí domácí surovinu

Závod Knauf v Počeradech odebírá energetickou sádro přímo z přilehlé elektrárny. Jsou to sousedé – a jejich vzájemná závislost je strategická. Odstavení Počerad přeruší tuto vazbu ze dne na den. Rigips v Mělníku je v podobné situaci vůči elektrárnám Mělník. Oba závody dohromady ročně zpracují více než milion tun energetické sádry. Po roce 2030 jim domácí zdroj prakticky zmizí.

Alternativa existuje – import primární přírodní sádry z Polska nebo Španělska. Jenže to znamená navýšení výrobních nákladů o odhadovaných 50 až 80 procent a přechod na závislost na zahraničním dovozu. Přesně to, co nová hospodářská strategie vlády výslovně odmítá jako model pro strategické suroviny.

Řešení leží doslova na povrchu

Paradoxem je, že Česká republika sedí na zásobách, které by tento problém dokázaly vyřešit. V deponiích uhelných elektráren je uloženo odhadovaných 60 až 90 milionů tun relativně rychle přístupných vedlejších energetických produktů a jiných produktů ze starší výroby. Tyto suroviny přitom splňují technické parametry pro certifikaci dle evropských norem a mohla by nahradit chybějící produkci čerstvých VEP z provozu.

Hovoříme o takzvané redeponizaci – procesu, při němž se historicky uložené produkty ze spalování apod. vytěží, certifikují a znovu uvedou do oběhu jako plnohodnotné stavební suroviny. Technologie existují, normy jsou nastaveny, část postupů je ověřena v praxi. Chybí jedině: legislativní a administrativní rámec, který by tento proces umožnil bez nepřiměřené regulační zátěže.

V odkalisticích leží 60–90 milionů tun materiálu, který by dokázal pokrýt surovinový deficit stavebního průmyslu na celou dekádu.

A navíc: kritické suroviny pro baterie a turbíny

Popílek není jen stavební přísada. Analýzy opakovaně prokázaly, že obsahuje měřitelné koncentrace kritických surovin zapsaných na unijním seznamu: oxid hlinitý (20–30 % hmotnosti), oxid titaničitý, gallium, germanium a skupinu prvků vzácných zemin využívaných ve výrobě permanentních magnetů pro větrné turbíny a motory elektromobilů. Právě o tyto suroviny se EU zoufale uchází a jejich domácí dostupnost je jedním z klíčových cílů nařízení o kritických surovinách (CRMA).

Kaskádové zpracování VEP – nejprve stavební využití, poté extrakce cenných frakcí – by České republice umožnilo nejen zajistit surovinovou základnu pro stavebnictví, ale zároveň budovat domácí základnu pro strategické materiály. Obojí je přesně v souladu s hospodářskou strategií vlády, která si klade za cíl snížit závislost na dovozu a posílit přidanou hodnotu průmyslu.

Co je potřeba udělat

Okno pro přípravu se rychle zavírá. Elektrárny se budou odstavovat, deponie se budou rovněž postupně uzavírat a bez jasného legislativního rámce se zásoby VEP stanou hůře dostupnými – nikoli proto, že by chyběly, ale proto, že chybí pravidla pro jejich rychlé využití.

Konkrétní kroky jsou přitom poměrně jasné: zařadit redeponizaci do novely Stavebního zákona, přílohy č.3, vypracovat národní inventarizaci dostupných zásob a prvků v nich, zahrnout VEP do Národního plánu kritických surovin a smluvně zajistit prioritní dodávky pro velké infrastrukturní stavby – zejména Dukovany. Vše jsou záležitosti MPO, MŽP a MMR, pro které existují věcné argumenty a ekonomické propočty.

Hospodářská strategie Česko: Země pro budoucnost 2.0 je ambiciózní dokument. Aby se stal realitou, musí vláda vyřešit i problémy, které v něm dosud nejsou pojmenovány. Surovinový útes roku 2030 je jedním z nich.

Autor: ASAM – Asociace stavebních alternativních materiálů, z.s. | www.asamzs.cz | Únor 2026

Článek vychází z analýzy Hospodářské strategie vlády ČR (Česko: Země pro budoucnost 2.0, únor 2026) a dat o produkci vedlejších energetických produktů v ČR.